

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Анекс 4. Систем за управување со животната средина и социјалните аспекти (СУЖССА) на програмата Зелени градови

Речник

НДТ	Најдобра достапна техника
CITES	Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови на дива фауна и флора
ГО	Граѓанска организација
ЕБОР	Европска банка за обнова и развој
ПУ	Прекумерна усогласеност
ЕК	Европска комисија
ЕЕЗ	Европска економска заедница
ЕУ	Европска унија
АПЖСС	Акционен план за животна и социјална средина
ЕСКО	Компанија за енергетски услуги
СЖСО	Сектор за животна средина и одржливост
ДАЖССА	Длабинска анализа за животната средина и социјалните аспекти
ОВЖСС	Оценување на влијанијата врз животната и социјалната средина
РСУЖССА	Рамка и систем за управување со животната средина и социјалните аспекти
РУЖССА	Рамка за управување со животната средина и социјалните аспекти
ПУЖССА	План за управување со животната средина и социјални аспекти
СУЖССА	Систем за управување со животната средина и социјалните аспекти
ПЖССА	Политика за животна средина и социјални аспекти на ЕБОР
РОЖСС	Рамка за одржливост на животна и социјална средина
ЕУ	Европска унија
E2C2	Енергетска ефикасност и климатски промени
ЖССА	Животна средина и социјални аспекти
ЦУ	Целосно усогласен
ФИ	Финансиски институции
ПЈР	Поранешна југословенска република
АПЗГ	Акционен план за зелен град
ФЗК	Фонд за зелена клима
БДП	Бруто домашен производ
НМП	Најдобри меѓународни практики
МФИ	Меѓународни финансиски институции
МФК	Меѓународна финансиска корпорација
ИМО	Меѓународна поморска организација
км	Километар
КПИ	Клучни показатели за извршувањето
ППВСЕ	План за повторно воспоставување на средства за егзистенција
MARPOL	Меѓународна конвенција за спречување на загадување од бродови
МН	Материјална неусогласеност
МР	Меморандум за разбирање

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

НП	не е применливо
NB	nota bene
НМДМ	Не можно да се даде мислење
ДУ	Делумна усогласеност
PCB	Полихлорирани бифенили
МПП	Механизам за приговори по проект
ПМ	Честички
ODS	Супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка
OECF	Организација за економска соработка и развој
АПР	Акционен план за раселување
РПР	Рамка на политиката за раселување
РП	Резиме на проектот
ПВЗС	План за вклучување на заинтересираните страни
SOLAS	Меѓународна конвенција за заштита на морскиот живот
tCO ₂ eq	еден тон CO ₂ еквивалент
УР	Услови за работење

Резиме на СУЖССА

ЕБОР усвои сеопфатна Рамка за животна средина и социјална одржливост (РЖССО) што се состои од Политика за животна средина и социјални аспекти (ПЖССА) и низа еколошки и социјални Барања за извршувањето. РЖССО е усогласена со други меѓународни финансиски институции (МФИ) како што се МФК-Меѓународната финансиска корпорација и Еквадорските банки. ЕБОР исто така има Процедури за животната средина и социјалните аспекти, во кои е опишан процесот со кој персоналот на Банката ги обработува и следи проектите во согласност со целокупната рамка на ПЖССА.

Во согласност со РЖССО на ЕБОР, сите проекти подлежат на проценка на влијанијата врз животната и социјалната средина со цел ЕБОР полесно да одлучи дали проектот треба да се финансира и, ако е така, на кој начин еколошките и социјалните ризици и влијанија треба да бидат опфатени во планирањето, спроведувањето и работењето на проектот. Со проценката се идентификуваат и можности за остварување на дополнителни еколошки или социјални придобивки. Со РЖССО и преку своите процеси на проценка и следење на животната и социјалната средина, ЕБОР се стреми да се осигури дека проектите се подготвени, спроведени и работат во согласност со важечките регулаторни барања и најдобрите меѓународни практики (НМП).

ЕБОР има искуство со спроведување проценки на социјалните аспекти. Преку алатки како што се истражувања и фокус групи, може да се идентификуваат и оценат влијанијата на активностите врз различни социјални групи со посебно внимание на ранливите категории. Потоа ќе бидат идентификувани и имплементирани соодветни мерки за ублажување на влијанијата преку консултации со засегнатите групи. Ваквите проценки исто така можат да овозможат подобрување на социо-економскиот квалитет на животот на луѓето, преку подобро разбирање на нивните аспирации и приоритети.

1. Опис и основа на програмата

1.1 Основа

Градовите играат клучна улога во зајакнувањето на „глобалниот одговор на заканите од климатските промени, во контекстот на одржлив развој и напорите за искоренување на сиромаштијата“ како што е наведено во COP21 Париски договор. Градовите од Кафкаскиот регион, Блискиот Исток и Северна Африка, Централна Азија и југоисточна Европа („Регион на програмата“) се соочуваат со заеднички предизвици за намалување на интензитетот на енергијата и јаглеродот, кои се над глобалниот просек. Понатаму, тие се соочуваат со голем број еколошки и социјални проблеми со кои итно треба да се решат: од влијанието на климатските промени, сè до влошување на здравјето и благосостојбата на жителите како резултат на лошиот квалитет на воздухот.

Надградувајќи го 25 годишното искуство со инвестирање во општинска и еколошка инфраструктура – што опфаќа инвестирање на над 700 милиони евра и годишно намалување на еквивалент на јаглероден диоксид во износ од 800,000 тони годишно – ЕБОР ги има воспоставено потребните односи, алатки и експертиза за да обезбеди ефективно имплементирање на програмата Зелени градови.

Програмата ќе направи радикална промена во урбаното планирање и ќе создаде модели и инвестиции кои други градови ќе можат да ги усвојат и да ги реплицираат. Ќе има многу прилики за учење и трансфер на знаење во и меѓу градовите и општинските комунални претпријатија. Капацитетот Зелени градови ги снабдува градовите со неопходните алатки за суштински, позитивни подобрувања на животната средина и воспоставува важни, глобално прифатени претходни практики за решавање на сè поголемиот број предизвици поврзани со климатските промени во урбаните средини.

1.2 Опис на програмата

Програмата Зелени градови е дизајнирана да одговори на многубројните бариери со кои се соочуваат регионите на програмата за да се постигнат следниве цели:

Цел 1. Обезбедување поддршка за политиката и стратегијата

Поставување стандард и визија за одржливиот развој на секој град-корисник и помагање на општинските власти и клучните заинтересирани страни во носењето на информирани одлуки за прашања поврзани со климата за цели на преземање мерки за справување со климатските предизвици

- Подготовка и имплементација на документи поврзани со зелената стратегија за идентификување, одредување, приоритизирање и насочување активности поврзани со зелените градови
- Подготовка на законски/регулаторни измени и дополнувања што се потребни за зајакнување на поволната средина за одржливи инвестиции, на пример преку поддршка на владите во изменувањето на буџетските закони онаму каде што ова е идентификувано како пречка од страна на владата.
- Обезбедување поддршка за политиките за родова еднаквост и поддршка на општините при воведувањето принципи за родова еднаквост во нивните практики

Цел 2. Олеснување и стимулирање инвестиции за инфраструктурата во зелените градови

- Обезбедување и поттикнување на финансирање со државна гаранција како и директно финансирање на општините без државна гаранција за инвестиции во приоритетните сектори, коишто се поврзани со ублажување, приспособување и отпорност на климатските промени, вклучувајќи: зголемување на енергетската ефикасност на јавните објекти, водите и отпадните води, урбаниот транспорт, урбаните патишта и осветлувањето, управување со цврст отпад и модернизација на централното греење.
- Осигурување поголема родова еднаквост во пристапот и користењето на општинските услуги.

Цел 3. Градење на капацитетот на градските власти и клучните заинтересирани страни

Преку насочена техничка помош, програмата ќе го гради локалниот капацитет во следните области:

- Систематско, сеопфатно стратешко планирање на ниво на град со фокус на ублажување, прилагодување и отпорност кон климатските промени
- Подобрување на финансиските и оперативните резултати на општинско ниво.
- Воспоставување и раководење со имплементацијата на еколошки / социјални мерки за заштита
- Подигнување на јавната свест и подобрување на социјалните, економските и еколошките заеднички придобивки
- Градење на капацитетите на градски власти и клучни заинтересирани страни со цел да се осигури поголема родова еднаквост во пристапот до работни места.

Цел 4. Олеснување и упатување на градовите за пристап до пазарите на капитал

- Подготовка на стратешки удел за отстранување на бариерите во градовите за пристап до пазарите на капитал со цел да се поддржат инвестициите во инфраструктурата.
- Градење на капацитетот на локалната самоуправа и клучните заинтересирани страни со цел да се осигури дека се утврдени условите и процесите за привлекување приватни финансии

За постигнување на овие цели, програмата ќе комбинира стратешка и политичка поддршка, инфраструктурни инвестиции и градење капацитети и техничка поддршка за најдобро да се постапи во однос на посебните потреби на градовите и пречките на патот. Исто така, програмата Зелени градови има за цел да покаже „општи, но диференцирани“ мерки за борба против климатските промени и еколошките предизвици во градовите од регионот на програмата со тоа што ќе обезбеди сеопфатен пристап со цел градовите да ги идентификуваат, да им дадат приоритет и да ги решат предизвиците во контекстот на одржлив развој.

Програмата, ќе отстрани повеќе пречки на пазарот за спроведување на мерките за Зелен град, со обезбедување на:

Компонента 1. Акциони планови и дијалог за политиките на Зелен Град: Изготвување и имплементација на документи на зелената стратегија за идентификување, стандардизирање, утврдување приоритети и водење на мерките на градовите за справување со климатските промени, истовремено трудејќи се да постигнат пораст на зелените површини и подготовка на измени и дополнувања на законите/политиките.

Компонента 2. Инвестиции во инфраструктурата на Зелен Град: Обезбедување и поттикнување на финансирање со државна гаранција како и директно финансирање на општините без државна гаранција за инвестиции во приоритетните сектори, коишто се поврзани со ублажување и отпорност на климатските промени, вклучувајќи зголемување на енергетската ефикасност на објектите, водите и отпадните води, градскиот превоз, урбаните

патишта и осветлувањето, управување со цврст отпад и модернизација на централното греење. Градовите нема да бидат ограничени на финансирање од ЕБОР за овие проекти.

Компонента 3. Техничка поддршка и развој на знаење: Подобрување на финансиските и оперативните резултати на општинско ниво; воспоставување и управување со спроведување на заштитните мерки за ублажување на климатските промени и прилагодување кон нив, како и економски и социјални заштитни мерки; подигнување на јавната свест и промовирање на заедничките социјални, економски и еколошки придобивки. Дисеминација на најдобрите практики за развој на зелени градови преку организација на настани и обуки и учество во глобални урбани мрежи

Компонента 4. Планови за Зелените пазари на капитал: Развој на алатки и вештини потребни за привлекување на финансии од приватниот сектор за зелени инвестиции, вклучително и градење на свесност за можности за ангажман во пазарот на капитал за зелени инвестиции, идентификување и квалификување на подобни инвестиции за зелено финансирање и мобилизација на капитал од нови модалитети.

2. Подобност

2.1 Целни градови и нивната подобност за учество во програмата

Градовите ќе се вклучат во програмата со комбинација од АПЗГ и инвестициски под-проект, наречен „почетен проект“, кој ги исполнува посебните критериуми за извршување. Двете заложби ќе имаат функција на иницијална каписла за поттикнување на вклучувањето на градовите во програмата. Дополнителни градови и инвестициски проекти ќе може да се додадат на програмата Зелен град во зависност од следните критериуми за подобност.

Ќе биде направена ажурирана длабинска анализа пред ЕБОР да ги одобри проектите на секој зелен град во програмата. Како дел од длабинската анализа за секој под-проект, ЕБОР ќе го оценува капацитетот на општините и општинските комунални претпријатија за успешно спроведување на проектот и ќе се придржува кон националните прописи, како и политиките на ЕБОР и Фондот Зелена клима (ФЗК). Оценувањето на капацитетот на клиентите за исполнување на еколошките и социјалните одговорности и имплементирање на проектот во согласност со Барањата за извршување на ЕБОР претставува составен дел од Проценката на животната и социјалната средина на ЕБОР. Ова вклучува преглед на политиките за животна средина и социјални аспекти на клиентот, системите за управување и ресурсите во однос на Барањето за извршување 1, коешто, меѓу другото, вклучува барање за Систем за управување со животната средина и социјални аспекти, План за управување со животната средина и социјални аспекти и организациски капацитети и обврски. Во случаи кога ќе се утврдат недостатоци во однос на барањата на ЕБОР, во рамките на Акцискиот план за животна и социјална средина се вклучуваат мерки за зајакнување на организацискиот капацитет. Онаму каде што на клиентот му е потребна поддршка, ЕБОР може да ја разгледа можноста за обезбедување техничка помош за градење на капацитети преку фондовите за техничка соработка.

Се очекува најмалку 10 градови да ги преземат следните мерки за време на оваа фаза од програмата:

- Изготвување на Акциски план за Зелен град (Компонента 1);
- Инвестирање во од еден до четири зелени проекти за урбана инфраструктура во секој град (компонента 2); и

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

- Градење на институционален капацитет за развој, одржување и работа на урбаните инфраструктури на начин којшто е одговорен во однос на климата (Компонента 3).
- Зајакнување на ангажманите во пазарите на капитал, каде што е можно, преку таргетирање можности за поддршка на зелени инвестиции (компонента 4)

2.2. Критериуми за извршување за подобноста на под-проектот

Проектите на програмата, како почетните така и последователните во развојот на АПЗГ, ќе треба да бидат изготвени во согласност со строгите еколошки и социјални барања на Банката утврдени во Барањата за извршување, како и во согласност со следните еколошки и социјални критериуми, оценети преку ex-ante анализи:

- Сите инвестициски проекти со градот ќе:
 - i) Исполнат еден или повеќе од следните услови со цел да го покажат нивното влијание врз ублажувањето или адаптацијата на климата
 - Намалување на емисијата на стакленички гасови од релевантната општинска дејност за најмалку 15 проценти; или
 - Подобрување на енергетската ефикасност за најмалку 15 проценти¹; или
- Зголемување на отпорноста на климатски промени во согласност со следните мерки и прагови:

Табела 1. Показатели за подобност за отпорност и прагови за инвестиции во инфраструктура за Зелен Град

Климатски ризици (специфични за контекстот)	Димензија на отпорност	Единица	Праг за подобрување
Зголемување на побарувачка на вода	Зголемена достапност на вода	m ³ / годишно ²	10 %
Зголемување на побарувачка на топлина	Зголемена достапност на енергија*	kWh / годишно ³	15 %
Зголемување на побарувачка на топлина или Зголемување на екстремните временски услови	Подобрено здравје и продуктивност на луѓето*	Години на живот коригирани во однос на квалитетот (QALY)	10%

¹ Стакленичките гасови и мерењата на енергетската ефикасност ќе биде во согласност со Прирачникот за транзиција кон зелена економија на ЕБОР за мерење на и известување за еколошките влијанија, а прирачникот ја вклучува Рамката за усогласен пристап до инвентарот на стакленички гасови на МФИ

² За мерењата на штедењето на вода ќе се користи методологијата дефинирана во Прирачникот за транзиција кон зелена економија на ЕБОР

³ Врз основа на специфична длабинска анализа на проектот со користење на основна методологија дефинирана со [Пристапот на МФИ до проектите за инвентарот на стакленички гасови за енергетска ефикасност](#)

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Зголемување на побарувачката на вода <i>или</i> Зголемување на екстремните временски услови	Намален прекин**	Денови или часови годишно	10%
Зголемување на побарувачката на топлина <i>или</i> Зголемување на хидролошката варијабилност <i>или</i> Зачестеност на екстремните временски услови	Намалена штета**	АКУТНА ШТЕТА зачестеност на ризик (%) ХРОНИЧНА ШТЕТА животен век на средства (години) ⁴	10% ⁵

* во контекст на чувствителност на климатска промена/варијабилност

** т.е. временски поврзани прекини/штети

- ii) опфатени со општинските сектори за инфраструктура вклучително и градски превоз, централно греење, вода и отпадни води, улично осветлување, управување со цврст отпад или подобрувања на енергетската ефикасност и осовременување на зградите;
- iii) Осигурување дека финансираните активности за приспособување нема да доведат до зголемена емисија на стакленички гасови;
- Исто така:
 - Со сите „почетни“ инвестициски проекти ќе се опфатат 1) развојот на АПЗГ врз основа на методологија на АПЗГ и 2) идентификување на кадар во градот одговорен за процесот на развој и спроведување на АПЗГ
 - Сите инвестиции по развојот на АПЗГ и спроведувањето на почетните проекти ќе се осврнат на приоритетните еколошки предизвици⁶ идентификувани од страна на посебен градски АПЗГ. Приоритетните еколошки предизвици ќе бидат избрани од страна на градот, а ќе произлегуваат од показателите на АПЗГ коишто ја мерат функционалноста на урбаната средина.
 - Сите инвестиции за адаптација на климатските промени во рамките на програмата ќе се подготват и ќе се оценат преку робустен процес на проценка на климатските ризици.

⁴ Мерењата за деновите или часовите приспособени на квалитет на годишно ниво на прекин и акутна или хронична штета ќе се засноваат на длабинска анализа со користење на најдобрите индустриски практики за конкретни сектори.

⁵ Граничните вредности за годините, деновите или часовите приспособени на квалитет на годишно ниво на прекин и акутна или хронична штета може да се ажурираат како најдобра пракса во следење на отпорноста и да се подобрат.

⁶ Приоритетниот еколошки предизвик се идентификува во методологијата на АПЗГ со користење на показатели и на влезни податоци од засегната страна. Во некои случаи, постои можност влезните податоци на засегнатата страна да идентификува приоритетен еколошки предизвик за нивниот град каде што показателот не пријавува проблем (т.е. каде што индикаторот работи подобро од меѓународните еколошки стандарди). Во овој случај, секој проект кој се однесува на приоритетен еколошки предизвик ќе треба да се прифаќа на база на случај-по-случај.

Кога е можно, тука ќе се користат добро утврдени постоечки пристапи како на пример методологија за следење на адаптацијата на финансиите на МБР Финансиската групација за климатски промени и насоките на Работна група за адаптација кон климатските промени на Европските финансиски институции (EUFIWACC) за развој на проекти за адаптација на климатски промени. На ваков начин, контекстот на климатска чувствителност на секоја предложена инвестиција јасно ќе биде утврдена и рангирана како низок, среден и висок. Ваквиот процес ќе се користи за утврдување дали предложената инвестиција ги исполнува ех-анте критериумите за квалификуваност на Рамката за Зелени градови (GrCF) за проектите за адаптација на климатските промени

2.3 Потенцијални еколошки и социјални ризици и влијанија од под-проектите и ублажување на влијанијата

Програмата, а посебно процесот на акциониот план на Зелен град, се изградени според моделот на стратешка проценка на животната средина и има слични цели, што резултира со документ во кој е утврдена зелената визија на Градот, стратешките цели и приоритетните мерки и инвестиции за решавање на приоритетните еколошки предизвици кои ефективно придонесуваат кон постигнувањето на еколошките цели на градот. Исто така, процесот за АПЗГ е одраз на чекорите на стратешката проценка на животната средина од поставување на основата преку оценување на посебните еколошки и социјални придобивки од под-проектите, ризиците и влијанијата, ангажманот на заинтересираните страни па се до утврдувањето на приоритетните мерки. Ваквиот стратешки метод кој ги опфаќа еколошките и социјалните аспекти како и учеството на заинтересираните страни во изборот на приоритетни под-проекти низ целиот процес ефективно ќе придонесе за да се избегнат или намалат еколошките и социјалните ризици поврзани со приоритетните проекти. Ова ќе биде дополнето со проценки на животната и социјалната средина што се специфични за под-проектите, со кои ќе се прецизираат потребните мерки за ублажување за обликување на проектите на таков начин што ќе овозможи остварување на резултатите за одржливост утврдени во Барањата за извршување на ЕБОР.

Под-проектите претежно се очекува да бидат во приоритетни сектори вклучувајќи: зголемување на енергетската ефикасност во јавните и станбени објекти, водата и отпадните води, урбаниот транспорт, урбаните патишта и осветлување, управување со цврст отпад и централно греење. Приоритетните под-проекти треба да ги исполнуваат високите еколошки критериуми (како што е наведено погоре), а истите најчесто ќе резултираат со значајни еколошки придобивки кои типично се поврзуваат со ограничени и привремени еколошки и социјални ризици и влијанија ограничени на модернизацијата или градежни работи. Потенцијалните еколошки ризици и влијанија вообичаено се од различна природа, зависно од тоа дали проектот вклучува модернизирање на веќе постоечките објекти или градење нови објекти или инсталации:

- За под-проектите кои вклучуваат модернизирање и надградба на веќе постоечките објекти, за кои не е потребна промена во намената на земјиштето, овие ризици се очекува да бидат специфични за локацијата и да можат лесно да се ублажат со почитување на добрите меѓународни практики.
- Во под-проекти кои вклучуваат изградба на нови инсталации, како што се нови мрежи за вода, санитарии или централно греење, нови урбани патишта, пречистителни станици за преработка на отпадни води, станици за централно греење или објекти за управување со цврст отпад, посебно внимание ќе треба да се обрне на ограничувањата во просторното планирање кои ќе произлезат од имплементацијата на овие проекти во урбана средина. За овој вид на проекти можно е да биде потребен активен ангажман од страна на заинтересираните страни за да се изнајде оптимално решение, посебно во

поглед на локацијата, и ефикасни начини за да се избегнат или минимизираат и ублажат потенцијалните еколошки и социјални ризици и влијанијата кои произлегуваат од промените во намената на земјиштето. Ефикасното и значајното ангажирање на заинтересираните страни ќе биде клучно за идентифицирање и разгледување на забелешките од окружувањето.

За двата типа на проекти, ќе се изготвуваат акциони планови со цел да се утврдат одредени мерки за да се избегнат или ублажат потенцијалните еколошки и социјални ризици и влијанија.

3. Урбан, еколошки и социјален контекст

3.1 Урбан контекст

Урбаните региони во Југоисточна Европа се соочуваат со слични предизвици, а многу од нив се однесуваат на користењето на енергијата. Во градовите во Србија има особено голем потенцијал за подобрување на енергетската ефикасност. Овој потенцијал е поголем од потенцијалот на многу други земји од регионот на ЕБОР поради занемарено одржување на индустриската опрема и објектите (посебно на јавните) како и поради присуството на големи залихи на застарена опрема. Тоа доведува до зголемувањето на цените на енергијата, застарена и неефикасна индустриска опрема, како и недостаток на уреди за мерење и контрола. Ваквите покачувања на цените на енергијата создаваат дополнителни трошоци за компаниите и сопствениците/управниците на објектите кои веќе се соочуваат со предизвиците од постојната економска клима. Подобрувањето на енергетската ефикасност претставува успешно решение за овој предизвик.

Урбаните делови во Албанија се соочуваат со слични предизвици затоа што станбените згради и објектите од јавниот сектор честопати се неефикасни, што отвора можности за инвестиции за заштеда на трошоците за енергија. Исто така, Албанија и албанските градови целосно зависат од хидроенергија и увоз за да ја покријат побарувачката за електрична енергија, а при тоа Албанија сè уште се соочува со многу повеќе прекини во електричната енергија отколку остатокот од земјите од Југоисточна Европа. Еднородното производство на енергија е придружено со сериозни потреби за инвестирање во климатски адаптации затоа што се предвидува дека производството на хидроенергија ќе биде погодено од промените предизвикани од климата во однос на хидрологијата и намалувањето на површинските води.

Во Македонија, нивоата на загадување на воздухот се меѓу највисоките во Европа и придонесуваат за сериозни здравствени проблеми. Ова е најизразено во урбаните области, а над 45% од влијанијата врз здравјето се случуваат само во Скопје. Најголемиот дел од ова загадување може да се припише на енергетската инфраструктура и транспортот, при што застарените уреди и процеси, како и бројните стари возила, придонесуваат за нивоата на загадување. Транспортот особено интензивно емитува гасови во споредба со други земји, а ова се должи како на условите поврзани со превозните средства, така и на лошата состојба на патните и транспортните мрежи. Поседувањето на автомобили е во пораст, особено во градовите, коишто се категоризираат според ширењето на урбаните области и неефикасното користење на земјиштето. Ваквите развојни шеми придонеле кон прекини во снабдувањето со вода, собирањето на цврст отпад и напојувањето со струја, недостаток на преработка на отпадните води и ограничен пристап до јавниот превоз.

Во Молдавија, станбените згради се особено неефикасни. Резиденцијалниот сектор во Молдавија е најголемиот потрошувач на енергија со околу 40% удел во вкупната национална

енергетска потрошувачка и околу 70% од резиденцијалната енергетска потрошувачка за целите на загревање на просторот. Сепак, во Молдавија, пречките на пазарот за инвестирање во проекти за одржлива енергија, како во индустрискиот така и во резиденцијалниот сектор, се сè уште многу високи на сите нивоа.

Во Тунис, најголемиот потрошувач на електрична енергија е индустрискиот сектор со 36%. Сè уште постојат неколку пречки во зголемување на енергетската ефикасност, вклучувајќи го и недостатокот на јавната свест, нискиот технички капацитет и недостатокот на доверба помеѓу клучните заинтересирани страни (како што се компаниите за обезбедување на енергетски услуги, банките, индустриските компании и владините тела). Исто така, Тунис заостанува во однос на управувањето со отпадот и ефикасноста на ресурсите, бидејќи 85% од општинскиот цврст отпад завршува во депониите, а помалку од 1% од овој отпад се рециклира.

Урбаните центри во Кавкаскиот регион, имено Ерменија и Грузија, имаат наследено разновидна група на мрежи за јавен превоз стари со генерации. Факт е дека еден типичен град има воспоставени мрежи за превоз со трамваи, тролејбуси и автобуси, но денешните градови се соочуваат со тешкотии дури и со самото одржување на постоечките сервисни мрежи, при што не може да стане ниту збор за финансирање на модернизацијата или проширување со нови мрежи за јавен превоз. Сериозниот недостаток на одржување од 1990-те предизвика делумно затворање на системите за јавен превоз во регионот.

Во монголските урбани региони регулаторното законодавство на општинската инфраструктура е слабо и преовладува политичкото мешање во регулаторниот процес. Мерењата се ретки, а фактурирање базирано на фактичко користење речиси и да не постои, што дава малку поттик за ефикасно користење. Кога станува збор за обезбедување на превоз, она што е најзастапено и најисплатливо е нерегулираниот, приватен превоз со мини-автобуси. Но, истиот има ограничен капацитет за обновување на својот претежно застарен возен парк. Некои поопшти проблеми се неефикасноста на трошоците (лошо управување и лоша распределба на ресурсите на вработените, висока употреба на енергија), слаба наплата приходи (ниски стапки на наплата), високи загуби на вода и низок квалитет на водата.

Во Јордан процентот на луѓе кои живеат во урбани области се покачи на 83%. Ова е една од највисоките стапки од сите земји вклучени во програмата. Јордан е земја со едно од најниските нивоа на достапност на вода во светот, а неговите урбани области исто така имаат слаба водоводна инфраструктура. Се проценува дека мрежите за дистрибуција на вода во просек изгубиле 68 проценти од снабдувањето со вода поради протекување на цевките и неадекватни системи за мерење. Органите што се одговорни за одржување на водните мрежи немаат соодветен механизам за поврат на трошоците, па така трошоците за вода се екстремно под стапките на сличните пазари.

3.2 Еколошки и социјален контекст

Компонентите на програмата директно се однесуваат на еколошките и социјалните предизвици на регионот на програмата. Регионот на програмата се карактеризира со неефикасно користење на енергијата, жестоки проблеми со животната средина како што се загадувањето на воздухот и високиот интензитет на јаглерод ($\text{tCO}_2\text{eq/GDP}$), а неколку земји имаат речиси осум пати повисок интензитет на јаглерод од глобалниот просек. Енергетската неефикасност се гледа во слабите енергетски перформанси како на јавните така и на приватните објекти во урбаните региони.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Управувањето со отпад е уште еден распространет проблем, којшто многу придонесува за емисијата на стакленички гасови преку истекување на метан од старите депонии. Многу градови во регионот на ЕБОР создаваат значително повеќе општински цврст отпад годишно по лице од просекот на ЕУ. На пример во Грузија ова е двојно повеќе од просекот на ЕУ. Голем дел од овој отпад завршува во депониите кои „се само места за фрлање на отпад каде што општинските служби (или изведувачи) трупаат или едноставно оставаат отпад“. Уште повеќе, рециклирањето на отпадот во урбаните делови на регионите од програмата е занемарливо во споредба со просекот на ЕУ од 39% и целта на ЕУ од 50% за рециклирање на општинскиот цврст отпад до 2020 година.

Исто така, жителите на некои градови од регионот се изложени на многу повисоки нивоа на урбано загадување на воздухот во споредба со друго население. Според Светската банка (2015), 100 проценти од урбаното население на Јордан е изложено на опасен степен на честички (ПМ 2.5) кои ги надминуваат упатствата на Светската здравствена организација, споредено со светскиот просек од околу 92 проценти.

Урбаните инфраструктури во регионите на програмата кои се застарени и во лоша состојба го деградираат квалитетот на животот, зголемувајќи ги причините за климатски промени и го спречуваат заедниците да се прилагодат или да ја подобрат отпорноста. Сепак, неколку пречки го отежнуваат развојот на планирањето и инвестициите во инфраструктура за зелен град. Овие вклучуваат:

- Недостаток на систематски и сеопфатен пристап за решавање на климатските промени при урбаното планирање. Иако различни влади се обиделе да ги решат проблемите со урбаната одржливост, тенденцијата е овие активности да се реализираат на ад-хок начин во зависност од барањата на градските власти. Потребен е систематски и сеопфатен пристап кон развојот на зелен град кој ќе може да ја вклучи комплексноста на урбаната одржливост.
- Законски и регулаторни пречки кои вклучуваат недостаток на политичка мотивација или инструменти на градско ниво и ниски цени за енергија со цел да се поттикне побарувачката за зелени мерки и инвестиции.
- Финансиски пречки кои вклучуваат недостаток на пристап до финансирање, отсуство на адекватно формирање цени (каматни стапки и период на отплата) за да се поттикнат инвестиции, проблеми со достапност за граѓаните, условувања на Меѓународниот монетарен фонд кои го ограничуваат неконцесионалниот долг, поголеми почетни трошоци за технологии со високи перформанси и недостаток на буџети за физибилити студии и енергетски ревизии.
- Технички бариери, особено недостигот на капацитети на општините во поглед на: искуство и вештини во оценувањето на можностите за инвестирање во зелена инфраструктура, техничка вештина, човечки ресурси и адекватна институционална поставеност.
- Недостаток на свест меѓу локалните заинтересирани страни за придобивките од природот на зелените градови и заедничките социјални, економски и еколошки придобивки.
- Недостаток на капацитет помеѓу организации на граѓанското општество за ефикасно комуницирање/ информирање и пренос на вештини кои ќе помогнат за ефикасно да се поврзат со нивните поддржувачи/ урбаното население за да се подигне свеста на јавноста и ефикасно да се поттикне јавно учество и позитивни промени во однесувањето.

- Недостаток на пристап до капитал за инвестиции во инфраструктурата. Градовите имаат потешкотии да обезбедат капитал, особено од приватни извори, за да ги финансираат инфраструктурните проекти, поради различни фактори, вклучувајќи: високи почетни капитални трошоци и долги периоди на исплаќање на инвестициите во инфраструктурата во споредба со другите сектори; недостаток на кредитен рејтинг за градовите и недоволно развиени локални пазари на капитал.

4. Систем за управување со животната средина и социјалните аспекти (СУЖССА)

ЕБОР ќе ја примени својата сеопфатна Рамка за животна средина и социјална одржливост (РЖССО) за Програмата. РОЖСС на ЕБОР се базира на мандатот за животна средина во Актот за основање на ЕБОР, Политиката за животна средина и социјални аспекти (ПЖССА) и Барањата за извршување, коишто повремено се ажурираат, и посебниот Сектор за животна средина и одржливост (СЖСО) што е надлежен за нејзино спроведување, и посебните тимови за Родова застапеност и Енергетска ефикасност и климатски промени (Е2С2) кои имаат задача систематски да ги идентификуваат можностите поврзани со еколошки, социјални и родови прашања. ЕБОР е акредитирана од Одборот на Фондот за зелена клима (ФЗК) во септември 2015 година. Последната верзија на ПЖССА и нејзините Барања за извршување беше одобрена од Одборот на директори на ЕБОР на 7 мај 2014 година. ПЖССА беше ревидирана со цел да се осигури дека ЕБОР е и понатаму усогласена со другите меѓународни финансиски институции, како што е МФК и екваторијалните банки, за решавање на прашањата кои произлегле во текот на спроведувањето на претходната ПЖССА од 2008 година и за идентификување на одредени ново појавени прашања поврзани со одржливоста. Измените на ПЖССА беа направени по опширните консултации со заинтересираните страни, вклучувајќи ги и организациите на граѓанското општество, индустриските здруженија, клиентите и други меѓународни финансиски институции и меѓународни организации. СУЖССА е подетално опишан во Процедурите за животната средина и социјалните аспекти, кои беа ажурирани во 2015 година <http://www.ebrd.com/what-we-do/strategies-and-policies/environmental-procedures.pdf> и во кои е опишан процесот со кој персоналот на Банката ги обработува и следи проектите во согласност со целокупната рамка на ПЖССА.

Во согласност со РЖССО на ЕБОР, сите проекти подлежат на проценка на влијанијата врз животната и социјалната средина со цел ЕБОР полесно да одлучи дали проектот треба да се финансира и, ако е така, на кој начин еколошките и социјалните прашања треба да бидат опфатени во планирањето, спроведувањето и работењето на проектот. Со проценката се идентификуваат и можности за остварување на дополнителни еколошки или социјални придобивки. Во рамките на својот мандат, преку своите процеси на проценка и следење на животната и социјалната средина, ЕБОР ќе се стреми да се осигури дека проектите се подготвени, спроведени и работат во согласност со важечките регулаторни барања и најдобрите меѓународни практики (НМП).

Сите проекти во рамките на програмата ќе бидат категоризирани и структурирани за да се исполнат Барањата за извршување на ЕБОР. Истите се подетално разработени подолу. ЕБОР и техничките консултанти, кои обезбедуваат поддршка за проектите, вршат и сеопфатен мониторинг, којшто е исто така подетално разработен подолу. Поднесувањето на извештаи до ФЗК ќе се базира на резултатите од овој мониторинг.

5. Барања за извршување, проекти што се исклучени и усогласеност со соодветните закони и прописи

Општо

Од проектите ЕБОР очекува да ги исполнуваат најдобрите меѓународни практики поврзани со одржливост на животната и социјалната средина. Со цел да им помогне на клиентите и/или на нивните проекти да го постигнат тоа, Банката дефинираше конкретни Барања за извршување за клучните области на еколошка и социјална одржливост: ЕБОР усвои десет Барања за извршување, кои се во согласност со и ја отсликуваат целокупната структура, пристапот и прашањата опфатени со Стандардите за извршување на МФК од 2012 година, при што конкретно се бара проектите да ги исполнуваат еколошките стандарди на ЕУ.

Конкретни Барања за извршување

Десетте барања за извршување на ЕБОР се:

- БИ 1 - Оценување и управување со влијанија врз животната и социјалната средина и прашања
- БИ 2 - Вработување и работни услови
- БИ 3 - Ефикасно користење на ресурси, спречување и контрола на загадување
- БИ 4 - Здравје и безбедност
- БИ 5 - Откуп на земјиште, присилно раселување и економско раселување

Со БИ 5 е утврдена Рамката за политика за раселување што се применува на сите проекти на ЕБОР што вклучуваат откуп на земјиште или промена во користење на земјиште што може да доведе до присилно раселување во вид на физичка дислокација (реалокација или губење на живеалиште) и/или економско раселување (поради губење на средства или ресурси и/или пристап до средства или ресурси, што доведува до губење на извори на приходи или средства за егзистенција), и оние од националните закони и прописи на земјата. Рамка за политика за раселување (РПР) утврдена во БИ5 има за цел:

- избегнување, или барем сведување на минимум секогаш кога е можно, на присилното раселување преку разгледување на алтернативни решенија за проектот
- ублажување на негативните социјални и економски последици од откупот на земјиштето или ограничување на правата на лицата опфатени со проектот за употреба и пристап до земјиштето преку: (i) обезбедување надомест за загуба на имот во износ од трошоците за замена, и (ii) осигурување дека активностите за раселување се проследени со соодветно информирање на јавноста, консултации и соодветно информирано учество на засегнатите лица
- подобрување, или барем враќање на животниот стандард и средствата за егзистенција на раселените лица, кога тоа е возможно, на нивото пред почетокот на раселувањето; и
- подобрување на животните услови на физички раселените лица преку обезбедување соодветно домување со осигурено право на престојување во местото на преселување.

Рамката за политика за раселување вклучува критериуми за анализа, критериуми за подобност и процедури за имплементација, конкретни барања за консултации, институционални аранжмани, методи на вреднување, генеричка матрица на права, механизми за жалби и мониторинг, очекуван буџет и план за развој на капацитетите (онаму каде што е потребно). РПР вклучува и барања и процедури за развој на Акционен план за раселување.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

- БИ 6 - Зачувување на биолошката разновидност и одржливо управување со живите природни ресурси
- БИ 7 - Домородни народи

Во регионот на Програмата нема домородни народи и затоа не се очекува Рамка за планирање за домородни народи.

- БИ 8 - Културно наследство
- БИ 9 - Финансиски посредници
- БИ 10 - Објавување на информации во јавноста и вклучување на заинтересирани страни

Секое БИ во рамките на своите цели ги дефинира посакуваните резултати, вклучително и конкретни барања за проектите коишто се наменети да им помогнат на клиентите да ги постигнат предвидените резултати. При тоа, почитување на релевантното национално законодавство е составен дел од сите Барања за извршување.

Сите Барања за извршување можат да се најдат на [линк](#).

6. Категоризација

Секој под-проект во рамките на програмата ќе подлежи на анализа на еколошките и социјалните аспекти и во почетната фаза на проектниот циклус ќе биде категоризиран како проект А, Б или В за да се определи природата и степенот на потребните еколошки и социјални истражувања, објавувањето на информации и потребното вклучување на заинтересираните страни. Категоризацијата треба да соодветствува со природата, локацијата, чувствителноста и обемот на проектот, како и големината на потенцијалните негативни идни влијанија врз животната и социјалната средина. Образложението и оправдувањето за доделената категорија на проектот ќе бидат документирани. Во случај кога нема доволно информации за анализата и категоризацијата, ќе се спроведе Првично испитување на животната и социјалната средина со цел да се соберат доволно информации за природата, локацијата, чувствителноста и обемот на проектот, како и за значењето на неговите потенцијални негативни идни еколошки и социјални влијанија со цел да се информираат лицата што го вршат испитувањето и да се овозможи утврдување на соодветна категорија и обем на еколошки и социјални истражувања, објавување на информации и потребното вклучување на заинтересираните страни.

Проект се категоризира:

- Како проект од категорија А ако неговото спроведување може да доведе до потенцијално значителни негативни идни штетни еколошки и / или социјални влијанија, кои во моментот на категоризација не можат лесно да се идентификуваат или проценат, а за кои е неопходно да се спроведе формален и партиципативен процес на оценување на еколошките и социјалните влијанија. Индикативна листа на проекти од категорија А е дадена во Прилог 2 на ПЖССА .П.
- Како проект од категорија Б кога неговите потенцијално негативни идни еколошки и/или социјални влијанија се обично во рамките на локацијата каде што се спроведува проектот, и / или можат лесно да се идентификуваат и решат со мерки за ублажување

на влијанијата. Барањата за еколошка и социјална проценка може да се разликуваат во зависност од проектот и ќе бидат утврдени од страна на ЕБОР за секој проект посебно.

- Проект од категорија Ц, кога е веројатно дека ќе доведе до минимални или никакви потенцијално негативни еколошки и/или социјалните влијанија, кои лесно можат да се решат со помош на ограничена еколошка и социјална проценка.

Понатаму, проект се категоризира како „ФП“ (финансиски посредник - ФП) ако структурата на финансирање вклучува обезбедување на финансиски средства преку финансиски посредници (ФП), со што ФП ја презема задачата за проценка и следење на под-проектите.

Проекти од А категорија

Во рамки на Програмата за зелени градови, проектите кои веројатно би се категоризирале со А вклучуваат: постројки за третман и депонирање на отпад коишто се користат за спалување, хемиски третман или депонирање на ризичен, токсичен или опасен отпад, големи постројки за депонирање на отпад кои се користат за спалување или хемиски третман на неопасен отпад, постројки за третман на комунални отпадни води со капацитет кој покрива бројка од 150.000 население, големи постројки за обработка и депонирање на комунален цврст отпад. Ваквите активности најверојатно исто ќе се категоризираат како П1, утврдени од ФЗК како: „Кога постоечкото или предложеното портфолио на посредникот вклучува, или се очекува да вклучува, значителна финансиска изложеност на активности со потенцијални значителни негативни еколошки и/или социјални ризици и/или влијанија кои што се различни, непоправливи или непознати.“

Под-проектите кои што се категоризирани со А или П1, ќе се придржуваат кон процес на одобрување на повеќе нивоа од страна на одборите на ЕБОР и на ФЗК. За сите под-проекти од А категорија во рамките на Програмата за зелени градови ќе се бара одобрување од Одборот на директори на ЕБОР, по подготовката и објавувањето на документите за објавување на ОВЖСС за да се осигури дека проектите ги исполнуваат Барањата за извршување на ЕБОР и барањата за јавно објавување, подетално наведени подолу, и дека потенцијалните еколошки и социјални ризици од проектите се соодветно идентификувани, ублажени и решени. Со ова ќе се осигури дека сите под-проекти од А категорија се исто така во согласност со оценката на животната и социјалната средина на ФЗК, како и со барањата за вклучување на заинтересираните страни и објавување на информации. .

Проекти од Б и Ц категорија

ЕБОР бара целосно одобрување од страна на Одборот на ФЗК за проектите од Б или Ц категорија. Ваквите проекти нема да биде потребно да се поднесуваат до Одборот на ФЗК за понатамошно оценување и одобрување, и истите ќе се одобруваат преку воспоставените процеси на ЕБОР и ќе се спроведуваат во согласност со строгата Рамка за одржливост на животната и социјална средина на Банката. Проектите ќе треба да ги исполнуваат Барањата за извршување и барањата за јавно објавување на Банката, подетално наведени подолу.

7. Еколошка и социјална проценка

7.1 Дефинирање на делокругот и содржината на проценката на животната и социјалната средина

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Проценка на животната и социјалната средина на ЕБОР вклучува разгледување на три клучни елементи: (i) влијанијата врз животната и социјалната средина, влијанијата врз животната и социјалната средина и прашања поврзани со проектот, (ii) способноста и посветеноста на клиентот да го спроведе проектот во согласност со релевантните Барања за извршување; и (iii) до степенот до којшто е соодветно, објектите и активностите коишто се поврзани со проектот, но кои не се финансирани од страна на ЕБОР. Обемот на проценката на животната и социјалната средина на ЕБОР ќе се дефинира за секој проект посебно, во рамките на процесот на анализа и категоризација опишан погоре што го спроведување Секторот за животна средина и одржливост (СЖСО) на ЕБОР. Делокругот и содржината на ДАЖССА, објавувањето на информации и барањата за ангажирање на заинтересираните страни се пропорционални на потенцијалните еколошки и социјални ризици, прашања и влијанија поврзани со проектот. За еколошки и/или социјално посложени или високо ризични проекти, СЖСО може да одлучи дека е потребно да се подготви формален план за ДАЖССА и Проектна задача (ПЗ).

За проектите од А категорија ќе биде потребно сеопфатно Оценување на влијанијата врз животната и социјалната средина (ОВЖСС), што ќе вклучува формален и партиципативен процес на јавно објавување на информации и консултации. Процесот на ОВЖСС започнува со фаза на утврдување на делокругот на оценување со цел да се идентификуваат потенцијалните идни влијанија врз животната и социјалната средина поврзани со проектот. ОВЖСС ќе вклучува испитување на технички и финансиски изводливи алтернативни решенија на сегашните извори на влијание, вклучувајќи ги алтернативните решенија вон проектот, како и документирано образложение за изборот на конкретните предложени активности. Со ОВЖСС ќе се идентификуваат потенцијални можности за подобрување и ќе се предложат потребни мерки за да се избегнат, или каде што тоа не е возможно, да се сведат на минимум и да се ублажат негативните влијанија. Во одредени случаи може да биде потребно ОВЖСС да биде спроведено или потврдено од страна на независни експерти. Процесот на ОВЖСС ќе резултира со План за управување со животната средина и социјални аспекти (ПЖССА), План за вклучување на заинтересираните страни (ПВЗС) и, онаму каде што е релевантно, Акционен план за раселување, План за управување со биолошката разновидност или План за управување со културното наследство, или други конкретни планови за управување.

За проекти од категорија Б потребна е оценка на влијанијата врз животната и социјалната средина што е пропорционална на природата, обемот и локацијата на проектот, како и на карактеристиките на потенцијалните влијанија и ризици. Со оценувањето ќе се утврдат потенцијалните идни негативни влијанија поврзани со проектот, ќе се идентификуваат потенцијалните можности за подобрување и ќе се предложат потребни мерки за да се избегнат, или каде што тоа не е возможно, да се сведат на минимум и да се ублажат негативните влијанија.

За проекти од Категорија А и Б коишто вклучуваат постојни објекти, ќе биде потребно да се направи оценување на еколошките и социјалните прашања коишто произлегуваат од сегашните и идните активности. Целта на ваквото оценување е да се идентификуваат потенцијалните ризици, обврски и можности поврзани со постојните објекти и активности, да се потврди моменталната состојба во однос на усогласеноста со постојните прописи, и да се оценат постојните системи за управување и сеопштите резултати на клиентот во однос на Барањата за извршување. Сите испитувања на постојните објекти треба да се вршат од страна на експерти кои се независни од објектот којшто е предмет на испитување.

7.2 Преглед на постојни информации

ДАЖССА започнува со идентификување и преглед на достапните релевантни информации за животната средина и социјалните аспекти поврзани со проектот. Ваквите информации ги определува оперативниот тим и/или СЖСО заедно со клиентот.

7.3 Посети на локацијата

Во зависност од природата на проектот и добиените информации од клиентот, СЖСО може да побара посета на локацијата на проектот во почетната фаза на длабинската анализа за да се утврди деталниот делокруг и содржина на ДАЖССА. За ваквите посети ќе се определат конкретни цели.

7.4 Одобрување на спроведување на проценка на животната и социјалната средина

Клиентот е одговорен да осигури дека оценката на животната средина и социјалните аспекти е во согласност со БИ и ѝ обезбедува на Банката соодветни информации за спроведување на проценка на еколошките и социјалните аспекти. Улогата на СЖСО е да му помогне на клиентот во оваа задача и да го советува за предметот и содржината на студиите за длабинска анализа што се потребни за да се исполнат БИ.

Се очекува оценката на животната и социјалната средина примарно да ја спроведуваат независни консултанти или друга експерти од трета страна. Во некои случаи, проектот или клиентот може да имаат внатрешни специјалисти или ангажирани консултанти кои можат да ја извршуваат потребната работа. Банката може во исклучителни ситуации да одлучи дека е соодветно проценката на животната и социјалната средина на проектот да се изврши од страна на внатрешни специјалисти за животна средина и социјални аспекти на Банката.

8. Управување и акциони планови за животната средина и социјалните аспекти

Клиентот треба да ги земе предвид наодите од процесот на проценка на животната и социјалната средина и резултатите од вклучувањето на заинтересираните страни, при подготовката и спроведувањето на програма за мерки за решавање на идентификуваните еколошки и социјални влијанија и прашања од проектот, како и други мерки за подобрување на резултатите со цел да се исполнат Барањата за извршување.

Во зависност од проектот, програмата може да се состои од комбинација на документиран оперативни политики, системи за управување, процедури, планови, практики и капитални инвестиции, кои заедно се нарекуваат Планови за управување со животната средина и социјални аспекти (ПУЖССА). Компонентите на таквите планови или програми може да вклучуваат Акционен план за управување со биолошката разновидност, План за итна реакција, Акционен план за раселување, План за повторно воспоставување на средства за егзистенција, План за развој на домородни народи, Акционен план за човекови права, План за вклучување на заинтересираните страни и/или други конкретни планови. Алтернативно, овие може да бидат самостојни документи.

Онаму каде што проектот не ги исполнува БИ од самиот почеток, Клиентот и Банката покрај ПУЖССА ќе договори и АПЖСС, којшто ќе вклучува технички и финансиски

изводливи, економични мерки за проектот да постигне усогласеност со БИ во временска рамка прифатлива за ЕБОР. АПЖСС е клучна алатка за подготовка на проекти за исполнување на БИ како и клучен инструмент за следење на тековните еколошки и социјални резултати на проектот од страна на ЕБОР. АПЖСС може да вклучува и мерки за клиентот за управување со еколошките и социјалните ризици и/или подобрување на нивните практики во согласност со БИ во нивните активности коишто се поврзани, но не се дел од проектот (види ставови 37 на ПЖССА и 17-20 од БИ 1).

Ако не се идентификувани корективни мерки во оценката на животната и социјалната средина, АПЖСС нема да биде потребен.

9. Улоги и одговорности за управување со барањата за животна средина и социјални аспекти

9.1 Улога и одговорности на клиентите на ЕБОР

Банката очекува од клиентите да управуваат со еколошките и социјалните прашања поврзани со проектите со цел да ги исполнат Барањата за извршување во еден разумен временски период. Проектите коишто вклучуваат нови објекти или деловни активности треба да бидат подготвени на начин да ги исполнуваат БИ уште од самиот почеток. Ако проектот е поврзан со постоечки објекти или активности коишто не ги исполнуваат БИ во моментот кога Одборот треба да даде свое одобрение, тогаш од клиентот се очекува да донесе мерки кои се прифатливи за ЕБОР, а кои се технички и финансиски изводливи и економични, со цел да се оствари усогласеност на овие објекти или активности со БИ во временска рамка која што е прифатлива за ЕБОР. Исто така, ЕБОР ќе работи со своите клиенти на управувањето со еколошките и социјалните ризици во согласност со БИ и во нивните други активности коишто се поврзани, но кои не се дел од проектот.

Клиентот е должен да достави соодветни информации со цел Банката да изврши оценка на животната и социјалната средина во согласност со ПЖССА. Од клиентот може да биде побарано да нарача соодветни студии за животната средина и социјалните аспекти и да спроведе вклучување на заинтересирани страни и да ги покрие трошоците за истите. Од клиентот исто така се очекува да им овозможи на претставниците на ЕБОР и на независните консултанти пристап до објектите и евиденцијата на проектот. Улогата на клиентот исто така вклучува и одобрување на Акционен план за животна и социјална средина („АПЖСС“) и содржината поврзана со животната и социјалната средина од Резимето на проектот („РП“).

9.2. Улога и одговорности на ЕБОР

Одговорностите на ЕБОР се во согласност со нејзината улога на меѓународна финансиска институција којашто обезбедува банкарско финансирање на проекти со користење на ресурсите на ЕБОР како што се одобрени од страна на нејзиното раководство и Одборот на директори и друг орган надлежен за одлучување. Во однос на конкретните проекти за инвестирање или техничка соработка, нивото на вклученост на ЕБОР се утврдува според природата и делокругот на проектот, достапноста на финансирање од донатори, како и од конкретните околности на соработката и односите со клиентот.

ЕБОР може да се воздржи од финансирање на проект врз основа на еколошки или социјални аспекти. ЕБОР нема свесно да финансира проекти кои вклучуваат или резултираат со принудно иселување. Понатаму, има неколку видови на активности кои ЕБОР не ги финансира во согласност со Листата на проекти кои ЕБОР не ги финансира заради влијанијата врз животната и социјалната средина, дадена во Додаток 1 на оваа Политика.

10. Вклучување на заинтересирани страни

ЕБОР ја потврдува важноста на отвореното и транспарентно ангажирање на клиентот, неговите вработени, локалното население коишто се директно засегнати со проектот и, онаму каде што е соодветно, други заинтересирани страни како суштински елемент на меѓународно прифатените добри практики и корпоративното граѓанство. Таквото вклучување исто така претставува начин на подобрување на еколошката и социјалната одржливост на проектите. Имено, ефективното вклучување на заедниците, соодветно на природата и обемот на проектот, промовира стабилно и одржливо работење во смисла на еколошки и социјални прашања и може да доведе до подобрени финансиски, социјални и еколошки резултати, заедно со зголемени придобивки за заедниците. Вклучувањето на заинтересираните страни е од клучно значење за градењето на цврсти, конструктивни и отворени односи коишто се неопходни за успешното управување со еколошките и социјалните влијанија и прашања во рамките на проектот. За да биде ефикасно, вклучувањето на заинтересираните страни треба да се иницира уште во рана фаза на проектниот циклус.

Барањето за извршување 10 на Банката, како дел од поголемата Политика за животна средина и социјални аспекти, бара сите проекти кои веројатно имаат негативни влијанија врз животната и социјалната средина и прашања во поглед на животната средина, работниците или локалните заедници директно засегнати со проектот (Категорија А), да ги идентификуваат заинтересираните страни и истите да ги вклучат како составен дел од нивниот севкупен Систем за управување со животната и социјалната средина (СУЖСС), процесот на проценка на влијанијата врз животната и социјалната средина на проектот и Планот за управување со животната и социјалната средина (ПУЖСС).

Проектите што треба да го исполнат БИ 5 треба да го вршат вклучувањето на заинтересираните страни врз основа на обезбедување на навремени, релевантни, разбирливи и достапни информации до локалните заедници коишто се директно засегнати со проектот и другите релевантни заинтересирани страни, на начин којшто е соодветен на нивната култура и без никакви манипулации, пречки, присилби или застрашувања. Повеќе информации за активностите за вклучување на заинтересираните страни и БИ 10 можете да најдете во Политиката за животна средина и социјални аспекти на ЕБОР.

За проекти коишто би можеле да имаат негативни еколошки и социјални влијанија, како составен дел од процесот на оценување, од клиентот се очекува да ги идентификува сите заинтересирани страни на проектот и ќе подготви план за вклучување на заинтересираните страни. Консултациите треба да се соодветни и да ги земат предвид размислувањата и причините за загриженост на заинтересираните страни при планирањето, спроведувањето и работењето на проектот. Клиентот ќе ги идентификува заинтересираните страни кои се потенцијално засегнати и/или заинтересирани за проектот, ќе објави доволно информации за влијанијата и прашањата кои произлегуваат

од проектот и ќе се ангажира со релевантните заинтересирани страни, пропорционално на потенцијалните влијанија поврзани со проектот и нивото на загриженост.

За проекти од А категорија, клиентот и банката ќе ги направат јавно достапни документите од ОВЖСС. За проекти од приватниот сектор, документите од ОВЖСС ќе бидат достапни минимум 60 календарски дена пред разгледувањето на проектот од страна на Одборот на директори, а за проекти од јавниот сектор - 120 календарски дена пред разгледувањето од страна на Одборот. Документите на ОВЖСС ги изготвуваат клиентите, а ЕБОР ги прави достапни без никаков коментар или индиректно одобрување. Сепак, пред нивното објавување, СЖСО мора да ги смета документите на ОВЖСС за соодветни и прифатливи за целите на процесот на консултации.

Покрај тоа, БИ на ЕБОР содржат конкретни барања за консултации на проекти кои можат да резултираат со физичко и/или економско раселување или влијание на домородните народи.

11. Механизам за жалби за надомест на штета

ЕБОР бара клиентот да биде свесен за прашања од интерес за заинтересираните страни во врска со проектот и навремено да одговори на нив. За таа цел, клиентот треба да воспостави механизам за жалби, процес или постапка за прием и решавање на жалбите и забелешките на засегнатите страни, а особено во однос на неговите резултати во областа на животната средина и социјалните прашања. Механизмот за жалби треба да биде сразмерен на сериозноста на можните ризици и несаканите последици од проектот.

- Механизмот, процесот или постапката за жалби треба да овозможи брзо и ефикасно решавање на прашањата на разбирлив и транспарентен начин, соодветно на локалната култура и лесно достапен бесплатно и без страв од одмазда за сите сегменти на засегнатите заедници. Овој механизам, процес или постапка не смее да го попречува пристапот до судските или административните средства за заштита. Клиентот треба да ги информира засегнатите заедници за процесот на доставување на жалби за време на спроведувањето на активностите за нивно вклучување и редовно да ја известува јавноста за спроведувањето на процесот, при што треба да внимава на заштитата на приватноста на засегнатите поединци.
- Постапувањето по жалбите треба да се врши на културолошки соодветен начин и со дискреција, објективност, чувствителност и отвореност во однос на потребите и аспектите на заинтересираните страни. Овој механизам исто така треба да овозможи поднесување и решавање на анонимни приговори.

ЕБОР има воспоставено сопствен Механизам за приговори по проекти преку кој се оценуваат и се разгледуваат приговорите за проектите финансирани од страна на Банката. Тој им овозможува на поединците и на локалните групи коишто можат да бидат директно или негативно засегнати од проектите на ЕБОР, и на граѓанските организации, средство за поднесување на приговори и поплаки кај Банката, независно од банкарското работење.

МПП има две функции:

- Функција за преглед на усогласеност што има за цел да оцени дали проектот одобрен од Банката е во релевантните политики, поконкретно релевантните

еколошки политики и одредбите за конкретниот проект од Политиката за информирање на политиката, и

- иницијатива за решавање проблеми што има за цел обновување на дијалогот меѓу страните, онаму каде што е потребно, со обид да се разрешат основните прашања што биле причина за приговорот или жалбата. Иницијатива за решавање на проблеми може да вклучува независно откривање на факти, медијација, порамнување, олеснување на дијалогот, истражување или поднесување на извештаи.

По оценувањето на жалбата, може да се даде препорака за Преглед на усогласеноста и/или иницијатива за решавање на проблем, или не.

12. Мониторинг

Политиката за животна средина и социјални аспекти и процедурите за животна средина и социјални аспекти на ЕБОР го уредуваат приодот и процесот за следење на еколошките и социјалните резултати од нивните инвестиции врз основа на следење на имплементацијата на Барањата за извршување. Ова ги опфаќа активностите за мониторинг што ги преземаат нашите клиенти, и мониторингот што го вршат вработените на ЕБОР преку преглед на добиените извештаи, теренски посети и мониторинг од трети страни. Активностите за мониторинг за секој проект се утврдуваат врз основа на еколошките и социјалните ризици и влијанија поврзани со проектот што се идентификувани во текот на оценката на животната средина и социјалните аспекти. Тие може да ги вклучуваат сите позначителни причини за загриженост на заинтересираните страни како и преглед или ревизија на завршувањето на проектите поврзани со животната средина и социјални аспекти, онаму каде што е релевантно. Како минимум барањата и обврските за следење ќе вклучуваат преглед на Годишните извештаи за еколошки и социјални прашања коишто ги подготвуваат клиентите. Од време на време ЕБОР може да ги провери информациите за следењето подготвени од клиентите преку теренски посети на проектите од страна на специјалисти и/или независни експерти на Банката за еколошки и социјални прашања.

Ако клиентот не ги почитува своите еколошки и социјални обврски како што се утврдени во правните договори, тогаш ЕБОР и клиентот можат да договорат корективни мерки кои клиентот треба да ги преземе за да постигне усогласеност. Ако клиентот не ги спроведе договорените корективни мерки, Банката може да преземе соодветни мерки и / или да ги примени соодветните правни лекови содржани во договорите за финансирање кои смета дека се соодветни. ЕБОР, исто така, ќе ги разгледа со клиентот сите можности за постигнување подобри резултати поврзани со проектите.

13. Анекси

- Листа на исклучени проекти (листа на активности кои не се финансираат од програмата)
- Список за проверка на анализата
- Утврдување на План за вклучување на заинтересирани страни

Под-анекс 1: Листата на проекти кои ЕБОР не ги финансира заради влијанија врз животната и социјалната средина

ЕБОР нема свесно, директно или индиректно, да финансира проекти кои ги вклучуваат следните активности:

- а) производство или трговија со какви било производи или вршење на активности коишто се сметаат за нелегални според законите или прописите на земјата-домаќин (т.е. националното законодавство), или од гледна точка на меѓународните конвенции и договори, или пак кои се предмет на меѓународна забрани или на процес на постепено укинување, како што се:
 - (i) производство или трговија со производи коишто содржат полихлорирани бифенили (PCBs)⁷
 - (ii) производство или промет со лекови, пестициди / хербициди и други опасни супстанции коишто се предмет на меѓународна забрани или се во процес на постепено укинување⁸
 - (iii) производство или промет со супстанции коишто ја осиромашуваат озонската обвивка, коишто се предмет на меѓународен процес на постепено укинување⁹
 - (iv) промет со дива флора и фауна, или производство, односно трговија со производи од растително и животинско потекло, како што е регулирано со CITES¹⁰
 - (v) прекуграничен транспорт на отпад забранет во меѓународното право¹¹
- б) производство, употреба или трговија со неповрзани азбестни влакна или производи коишто содржат азбест.

⁷PCB: полихлорирани бифенили се група на високо токсични хемикалии. PCB најчесто се наоѓаат во електрични трансформатори, кондензатори и разводници полнети со масла произведени во периодот од 1950 -1985 година.

⁸Референтни документи се: Регулативата (ЕЕС) 2455/92 на Советот од 23 јули 1992 година за извоз и увоз на одредени опасни хемикалии и сите подоцнежни измени, Консолидирана листа на ОН на производи чија потрошувачка и / или продажба е забранета, укината, строго ограничена или не е одобрена од државите, Конвенцијата за постапките за одобрување базирано на соодветни информации за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународната трговија (Ротердамската конвенција), Стокхолмската конвенција за неразградливи органски загадувачи; Препорачана класификација на пестициди според степенот на опасност на СЗО (Светска здравствена организација - WHO).

⁹Супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка (ODSs): Хемиски соединенија кои реагираат со и го осиромашуваат озонот во стратосферата, што доведува до формирање на познатите "озонски дупки". Листите на супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка од Монреалскиот протокол и целните датуми за намалување и постепено укинување на нивната употреба. Листите на хемиски соединенија регулирани со Монреалскиот протокол, која вклучува аеросоли, фреони, агенсии за создавање пена, растворувачи и противпожарни агенсии, заедно со податоците за земјите потписнички и целни датуми за постепено укинување на нивната употреба можете да ги добиете од Програмата за животна средина на Обединетите Нации.

¹⁰CITES: (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora): Конвенција за меѓународна трговија со загрозуени видови на дива фауна и флора. Листата на видови кои се заштитени со CITES можете да ја добиете од секретаријатот на CITES.

¹¹Референтни документи се: Регулативата (ЕЗ) бр. 1013/2006 од 14 Јуни 2006 година, за транспорт на отпад; Одлуката C(2001)107/Final на Советот на ОЕСР во врска со ревизијата на Одлуката C(92)39/Final за контрола на прекуграничните движења на отпад којшто е наменет за рециклирање, Базелската конвенција за контрола на прекуграничното движење на опасен отпад и негово депонирање.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

- в) активности забранети со законите на земјата-домаќин или меѓународните конвенции коишто се однесуваат на заштитата на биодиверзитетот или културното наследство¹²
- г) морски риболов со користење на мрежи со должина над 2,5 километри
- д) транспорт на нафта или други опасни супстанции во танкери кои не ги исполнуваат условите утврдени од страна на Меѓународната поморска организација (ИМО)¹³
- е) трговија со стоки без да е потребна дозвола за извоз или увоз, или друг доказ за одобрување на транзит од дадените земји во коишто се врши извоз, увоз и, ако е применливо, транзит.

¹²Релевантните меѓународни конвенции ги вклучуваат: Конвенцијата за заштита на миграторни видови на диви животни (Бонска конвенција); Конвенција за заштита на мочуришта од меѓународно значење, особено како живеалишта на водни птици (Рамсарската конвенција); Конвенцијата за заштита на европскиот див растителен и животински свет и природните живеалишта (Бернска конвенција); Конвенција за заштита на светското културно и природно наследство; Конвенцијата за биолошка разновидност.

¹³Тоа вклучува: танкери кои ги немаат сите потребни MARPOL (Меѓународна конвенција за спречување на загадување од бродови) и SOLAS (Меѓународна конвенција за заштита на морскиот живот) сертификати (вклучувајќи, без ограничување, усогласеност со Меѓународниот кодекс за безбедно управување (International Safety Management Code)); танкери на црната листа на Европската унија, или забранети со Парискиот меморандум за разбирање за државна контрола на пристаништата (Париски меморандумот за разбирање) и танкери за кои следува постепено укинување според MARPOL регулативата 13G. Не треба да се користи ниту една танкер со труп постар од 25 години.

Под-анекс 2: Список за проверка на анализата

Вовед

Резимето за усогласеноста вклучува список за проверка за систематски преглед за идентификување на ризиците и влијанијата на животната и социјалната средина во согласност со Политиката за животна средина и социјални аспекти на ЕБОР, како што е утврдено со применливите Барања за извршување(БИ).Предмет на усогласеноста се сите БИ што се применливи за проекти кои не се поврзани со ФП. Прегледот има за цел да обезбеди основа во однос на која ќе се оценуваат идните резултати од проектите преку годишен процес на известување за животната и социјалната средина.

Упатство

За сите БИ (показатели со референци со цел број) да се даде резиме на целокупната усогласеност со БИ. Оправдувањето за какво било отстапување од БИ треба да биде сумирано и да содржи упатување кон документите за поддршка.

За секој показател во рамките на БИ, ве молиме да ги спроведете трите чекори дадени подолу:

- 1. Одлучете дали показателот е применлив.** За проекти од А и Б категорија, појдовна точка е дека сите показатели се применливи, освен ако проектот нема значителни аспекти кои се релевантни за показателот (односно без ризици), во кој случај показателот треба да се оцени со „НП“ и да се даде кратко резиме за причината. За проекти од Ц категорија, појдовна точка е дека сите показатели не се применливи, освен ако проектот има некој значителен аспект којшто е релевантен за показателот (односно постои материјален ризик).
- 2. Одлучете дали е можно да се даде мислење.** Ако не е можно (на пример ако показателот е применлив, но е премногу рано во проектот), обележете со „НМДМ“ и дајте кратко резиме за причината. Онаму каде што отсуството на мислење претставува материјален пропуст во прегледот, наведете каде тоа е посочено во извештајот и резимирајте ги препораките.

3. Оценете го показателот како што следува и дадете кратко образложение.

ПУ	Прекумерна усогласеност: Проектот ги надминува очекувањата на БИ на ЕБОР. ЕБОР треба да може да ги користи проектите оценети со ПУ како пример за позитивни влијанија на животната и социјалната средина.
ЦУ	Целосно усогласен: Проектот е целосно усогласен со барањата на ЕБОР, како и со политиките и упатствата за животна средина, здравје и безбедност на ЕУ и на локално ниво.
ДУ	Делумна усогласеност: Проектот не е во целосна усогласеност со барањата на ЕБОР, но има воспоставено системи, процеси и мерки за ублажување, кои се насочени кон решавање на недостатоците.
МН	Материјална неусогласеност: Проектот не е во материјална усогласеност со барањата на ЕБОР, а воспоставените системи, процеси и мерки за ублажување не овозможуваат решавање на недостатоците.

4. **Коментари/Прашања:** Дајте краток коментар за значењето на ова барање за проектот и образложение за избраната оцена.
5. **Потребни мерки:** Онаму каде што е применливо, накратко опишете какви мерки треба да преземе клиентот за да постигне целосна усогласеност со секое барање. Онаму каде што одредена мерка е вклучена во АПЖСС за овој проект, дадете упатување кон АПЖСС.
6. **Резиме на БИ:** Дадете целосно резиме во однос на БИ, користејќи ги горенаведените дефиниции за усогласеност со дополнителен коментар. Во некои случаи, може да биде доволно да се даде само резиме за БИ, во зависност од Фазата 1 наведена погоре.

Напомена: Оцената Материјална Неусогласеност (на ниво на показател и на ниво на БИ) има значителни импликации врз одобрувањето на проектот и бара посебна грижа. При оценувањето дали мерките доволно ги решаваат недостатоците, консултантот треба да ги има предвид, на структуриран начин, нивото на резидуален ризик (по одобрувањето) и нивото на доверба дека проектот може успешно да го усогласи ова прашање со Политиката преку АПЖСС. Табелата подолу го прикажува пристапот кој треба да се земе.

Ризик	Голема	ДУ	МН	МН
	Средна	ДУ	ДУ	МН
	Мала	ЦУ	ДУ	ДУ
		Голема	Средна	Мала

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Доверба

Реф. КПИ:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
1	Оценување и управување со влијанија врз животната и социјалната средина и прашања				
	Преглед:				
1.1	Еколошка и социјална проценка				
1.2	Системи за управување со животната средина и социјални аспекти				
1.3	Политика за животната средина и социјални аспекти ¹⁴				
1.4	План за управување со животната средина и социјални аспекти				
1.5	Организациски капацитети и обврски				
1.6	Управување со синџир на набавки				
1.7	Следење и известување за проектот ¹⁵				

¹⁴Онаму каде што проектот претставува значително проширување на активностите на клиентот, потврдете дека политиката и придружните системи и планови за управување со соодветни за новите активности.

¹⁵Во фазата на проценка информациите се лимитирани. Со оценката на усогласеноста треба да се опфатат конкретни планови за мониторинг и известување (во однос на барањата за АПЖСС на пример) и треба да се земе предвид дали има докази за слаб мониторинг/известување од страна на клиентот на други релевантни проекти, што може да ја намали довербата во идните резултати.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Реф. кпи:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
2	Вработување и работни услови				
	Преглед:				
2.1	Политики за човечки ресурси и работни односи				
2.2	Детски труд и принудна работа				
2.3	Недискриминација и еднакви можности				
2.4	Работнички организации				
2.5	Плати, бенефиции и услови за работа и сместување				
2.6	Намалување на бројот на вработени ¹⁶				
2.7	Механизам за жалби				
2.8	Работници кои не се вработени кај клиентот				
2.9	Синџир на набавки				
2.10	Барања за безбедносен персонал				
3	Ефикасно користење на ресурси и спречување и контрола на загадувањето <i>Во проценката треба внимателно да се разгледа (и наведе) кои прописи и стандарди се применети за цели на оценка на усогласеноста (на пр. на ЕУ, национални, најдобри практики во секторот) Со оценките треба да се разгледаат резултатите од алтернативни техники.</i>				
	Преглед:				
3.1	Ефикасност на користењето на ресурсите				

¹⁶Нема да биде применливо на многу проекти во фаза на проценка. Сепак, треба да бидат земени предвид доказите од последните 3 години за приодот на клиентот кон намалување на бројот на вработени што не е компатибилен со политиката.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Реф кпи:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
3.2	Спречување и контрола на загадувањето - емисија на стакленички гасови				
3.3	Спречување и контрола на загадувањето - отпадни води				
3.4	Стакленички гасови ¹⁷				
3.5	Вода				
3.6	Отпад				
3.7	Опасни супстанции и материјали				
4	Здравје и безбедност				
	Преглед:				
4.1	Безбедност и здравје при работа				
4.2	Здравје и безбедност на населението				
4.3	Инфраструктура, објект, и дизајн на опрема и безбедност				
4.4	Заштита од опасни материи				
4.5	Безбедност на производите и услугите				
4.6	Безбедност на сообраќајот и патиштата				
4.7	Природни опасности				
4.8	Изложеност на болести				

¹⁷Посебно влијание треба да се стави на тоа како клиентот ги разгледува алтернативните решенија. Проекти кои се очекува да произведат повеќе од 25,000 тони на Co2 еквивалент на годишно нема треба да достават попис на емисии и планови за годишно известување.

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Реф КПИ:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
4.9	Подготвеност и реагирање во итни случаи				
5	Откуп на земјиште, присилно раселување и економско раселување				
	Преглед:				
5.1	Избегнување или минимизирање на раселувањето				
5.2	Консултации				
5.3	Надомест за раселените лица				
5.4	Механизам за жалби				
5.5	Документација за рамка за раселување и/или повторно воспоставување на средства за егзистенција				
5.6	Спроведување на рамка за раселување и/или повторно воспоставување на средства за егзистенција				
5.7	Мониторинг				
6	Биолошка разновидност и живи природни ресурси				
	Преглед:				
6.1	Оценување на биолошката разновидност и на живите природни ресурси				
6.2	Зачувување на биолошката разновидност				

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Реф КПИ:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
6.3	Одржливо управување со живите природни ресурси				
7	Домородни народи				
	Преглед:				
7.1	Проценка на домородни народи				
7.2	Избегнување на негативни последици и План за развој на домородните народи				
7.3	Објавување на информации, суштински консултации и информирано учество				
7.4	Механизам за жалби и спречување на дискриминација врз основа на етничка припадност				
7.5	Надомест на штета и споделување на придобивките				
7.6	Влијанија / реалокација на традиционална земја или земјата која ја користат врз основа на обичајното право и културно наследство				
8	Културно наследство				
	Преглед:				
8.1	Проценка и управување со влијанијата врз културното наследство				

OFFICIAL USE
ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Реф. КПИ:	Барања за извршување	Оценка	Коментари/Прашања	Потребни мерки	Реф. АПЖСС:
8.2	Консултации со засегнатите заедници и други заинтересирани страни				
8.3	Употреба на културното наследство во рамките на проектот				
10	Објавување на информации и вклучување на заинтересирани страни				
	Преглед:				
10.1	План за вклучување на заинтересираните страни				
10.2	Оперативен механизам за жалби.				
	Севкупна усогласеност:				
	Национални барања за животната средина, социјалните аспекти, здравјето и безбедноста				
	Барања на ЕУ за животната средина, социјалните аспекти, здравјето и безбедноста				

Под-анекс 3: Упатство за План за вклучување на заинтересирани страни

Подолу е даден индикативен список на прашања за можно вклучување во Планот за вклучување на заинтересирани страни. Се очекува консултантот да ја користи својата стручна проценка за одредување кои прашања (било наведени подолу или дополнителни) се релевантни за проектот.

Планот за вклучување на заинтересирани страни ќе треба:

- НАКРАТКО ДА ЈА ИДЕНТИФИКУВА ЛОКАЦИЈАТА НА ПРОЕКТОТ И ОБЛАСТИТЕ КОИ ШТО СЕ ПРЕДМЕТ НА ВЛИЈАНИЕ (НА ПР. СПИСОК НА ЗАЕДНИЦИ)
- ДА ЕВИДЕНТИРА ШТО ПРОЕКТОТ ТРЕБА ДА НАПРАВИ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ВО ОДНОС НА ОБЈАВУВАЊЕТО НА ИНФОРМАЦИИ И КОНСУЛТАЦИИТЕ
- ДА ГИ ИДЕНТИФИКУВА СИТЕ ЗАИНТЕРЕСИРАНИ СТРАНИ, ВКЛУЧУВАЈЌИ МАПИ НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИ СТРАНИ (ДОКОЛКУ Е РЕЛЕВАНТНО)
- ДА ГИ ИДЕНТИФИКУВА СИТЕ ПОСЕБНИ ГРУПИ КОИ БИ МОЖЕЛЕ ДА СЕ СМЕТААТ ЗА РАНЛИВИ ИЛИ НА КОИ ИМ Е ПОТРЕБНА ПОГОЛЕМА ПОДДРШКА ВО ПРОЦЕСОТ НА КОНСУЛТАЦИИ, НА ПРИМЕР, ПОРАДИ НИВНИОТ СТЕПЕН НА ПИСМЕНОСТ, ПОЛ, СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКО НИВО, ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ/ЈАЗИК ИЛИ ЛОКАЦИЈА (НА ПРИМЕР, БЛИЗИНАТА НА ПРОЕКТОТ ДО УЧИЛИШТЕТО, БОЛНИЦА И ДР.) ЗА СЕКОЈА ИДЕНТИФИКУВАНА ГРУПА, ДА НАВЕДЕ КАКО ЌЕ СЕ НАПРАВАТ СООДВЕТНИ КОНСУЛТАЦИИ.
- ДА ИЗВЕСТИ ЗА ПРЕТХОДНИ КОНСУЛТАЦИИ И АКТИВНОСТИ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ
- ДА ОДРЕДИ КОИ ДОКУМЕНТИ ЌЕ СЕ ОБЈАВАТ, ВКЛУЧУВАЈЌИ РАСПОРЕД, И НА КОЈ ЈАЗИК(ЦИ)
- ДА ОДРЕДИ КОИ ДОКУМЕНТИ ЌЕ БИДАТ ДОСТАПНИ (НА ФИЗИЧКИ И ОНЛАЈН АДРЕСИ), НА ПР. ДА ОБЕЗБЕДИ ИМИЊА НА КОНКРЕТНИ ВЕСНИЦИ, ЛОКАЦИИ НА ОГЛАСНИ ТАБЛИ И СЛ.
- ДА ОДРЕДИ КАКО ЌЕ СЕ ИЗВЕСТИ ЛУЃЕТО ЗА ДОСТАПНОСТА НА ДОКУМЕНТИТЕ
- ДА ГИ НАВЕДЕ ДАТУМИТЕ НА ЗАПОЧНУВАЊЕ И ЗАВРШУВАЊЕ НА КОНСУЛТАЦИИТЕ
- ДА ОБЕЗБЕДИ ТАБЕЛА ИЛИ СПИСОК НА СОСТАНОЦИ, АКТИВНОСТИ ИЛИ МОЖНОСТИ ЗА КОМЕНТАРИ. АКО ЛОКАЦИИТЕ/ДАТУМИТЕ СЕ УШТЕ НЕ СЕ ПОЗНАТИ, ДА НАВЕДЕ КАКО ЌЕ СЕ ИЗВЕСТИ ЛУЃЕТО ЗА ДАТУМИТЕ
- ДА НАВЕДЕ ДО КОГО/КАДЕ ТРЕБА ДА СЕ ИСПРАТАТ КОМЕНТАРИТЕ, ШТО ЌЕ СЕ СЛУЧИ СО НИВ И КАКО ЌЕ СЕ ИЗВЕСТИ ЛУЃЕТО ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ
- ДА ОДРЕДИ КАКО ЌЕ СЕ ПОСТАПУВА СО ЖАЛБИТЕ (ВКЛУЧУВАЈЌИ КОНКРЕТЕН ЈАВЕН ПРОЦЕС ЗА ЖАЛБИ)
- ДА ГИ ОДРЕДИ АКТИВНОСТИТЕ ЗА МОНИТОРИНГ И ПОДНЕСУВАЊЕ НА ИЗВЕШТАИ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИ СТРАНИ
- ДА ГИ ОДРЕДИ ОДГОВОРНОСТИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИ СТРАНИ

ПВЗС треба да биде концизен и да не надминува 15 страници, без анексите.

Видете ја и насоката:

<http://www.ebrd.com/downloads/about/sustainability/grievance-mechanism.pdf>